

**НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
РИНКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

В останні роки інтерес до дослідження ролі та значення ринків небанківських фінансових послуг постійно зростає. Цей процес обумовлений докорінною зміною структури фінансового ринку та появою на ньому відносно нових фінансових посередників – небанківських фінансових інститутів. Необхідність та розвиток інституційних учасників фінансового ринку, які організовують і стимулюють процес акумулювання фінансових ресурсів, їхню трансформацію в інвестиційні ресурси має важливе значення для розвитку економіки.

Ключовими елементами фінансового ринку є банки та небанківські фінансові установи. Початок ХХІ століття відзначається помітним зростанням ролі небанківських фінансових інститутів на ринках фінансових послуг, в тому числі в Україні. Інститути спільного інвестування, пенсійні фонди, страхові компанії та інші фінансові інститути залучають все більше грошових ресурсів і активніше беруть участь в операціях на фінансовому ринку, набуваючи дедалі більшого значення. Інтенсивний розвиток небанківських фінансових інститутів створює передумови для зростання економічної і фінансової ролі цих інститутів.

Виокремлення небанківських фінансових інститутів в окрему ланку зумовлене існуванням певних відмінностей у посередницькій діяльності їх та банків. Проте, як уже зазначалось раніше, вітчизняне законодавство, що регулює діяльність ринків небанківських послуг, є недосконалим. Підвищення рівня нагляду за діяльністю учасників фінансового ринку, особливо тих, що безпосередньо залучають кошти, є найбільш пріоритетним на сучасному етапі їхнього становлення [1, с. 208].

До створення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг нагляд за діяльністю був практично відсутній або носив епізодичний характер. На сьогодні регуляторна діяльність має здебільшого формальні ознаки і полягає в основному у контролі за наданням звітностей та термінами їхньої подачі [2, с. 103]. Нагляд за діяльністю більшості ринків небанківських послуг є досить ліберальним. Це пов'язано з нерозвиненістю самого фінансового ринку, а тому на початковому етапі основною задачею контролюючих органів є пришвидшення його формування. Але така ситуація може нести потенційні загрози, адже обсяги як активів, так і пасивів учасників фінансового ринку, особливо тих, що залучають фінансові ресурси фізичних і юридичних осіб, постійно зростають, а їх гарантування знаходиться лише у межах капіталу тієї чи іншої установи.

З позиції вдосконалення діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, пропонується вжити такі заходи:

1) на основі дослідження існуючих, забезпечити впровадження у практику нових методик нагляду у сфері регулювання ринків небанківських фінансових послуг. Тобто доцільно розширити зміст аналітичної роботи, доповнюючи її не тільки загальними статистичними даними, але й дослідженням ризиків, що виникають у сфері їхнього функціонування. Другим аспектом даного завдання є розвиток системи раннього попередження можливих фінансових проблем учасників фінансового ринку, що буде також включати аналіз звітності та інспекційні перевірки;

2) вдосконалити порядок формування резервів на можливі втрати. Доцільним є розширення складу інструментів, по яким окремі учасники фінансового ринку мають формувати резерви на можливі втрати;

3) удосконалити нормативно-правове забезпечення з питань пруденційного нагляду;

4) поступово впроваджувати міжнародні стандарти регулювання та контролю за діяльністю учасників ринків небанківських фінансових послуг.

Слід зазначити, що досвід регуляторної діяльності на ринках небанківських фінансових послуг є досить обмежений. Зростаючі обсяги активів учасників ринку вимагають впровадження методик, що будуть забезпечувати їхню стабільність. Однією з них може бути прийняття фінансових нормативів, обов'язковість виконання яких дозволить Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг створити систему пруденціального нагляду. Тому першочерговими завданнями у даному напрямі, на нашу думку, мають бути: дослідження існуючих нормативно-правових актів щодо фінансових нормативів інституційних учасників ринків небанківських фінансових послуг; виокремлення за напрямками (видами) тих з них, щодо яких необхідне впровадження окремих фінансових нормативів; надання рекомендацій щодо удосконалення груп існуючих фінансових нормативів.

Виходячи із регуляторної діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, вдосконалення потребує і моніторинг діяльності інституційних учасників ринку. Для підвищення рівня моніторингу доцільно, на нашу думку, вжити такі заходи: вдосконалити вимоги, що пред'являються до інституційних учасників ринку в сфері ліцензування; вдосконалити нормативно-правові акти щодо звітності та виконання нормативів інституційних учасників ринків небанківських фінансових послуг, особливо тих, які залучають кошти (страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, фінансові компанії); здійснити поступовий перехід від моніторингу фінансового стану у відповідності до звітів, що надаються окремими фінансовими установами, до впровадження системи оцінки ризиків, що впливають на їхню діяльність.

Література

1. Тустановський Ю. Г. Теоретико-методологічна суть фінансового посередництва. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Вип. 1. С. 207-210.
2. Лапко О. О. Моделювання тенденцій розвитку небанківських фінансових установ в Україні. Бізнес Інформ. 2015. № 2. С. 103-107.